

KLÍČOVÉ TÉMA¹ Článek 8 Zastupování dítěte před ESLP

(Naposledy aktualizováno: 31/08/2023)

Úvod

Věk nemůže stěžovateli bránit v tom, aby se obrátil na Soud. Bez ohledu na to se mohou mladí stěžovatelé ocitnout ve zranitelném postavení. Pokud jde o hájení jejich práv, mohou se jejich zájmy dostat do rozporu se zájmy jednoho z rodičů nebo obou rodičů či třetí strany, která je ochotna je zastupovat. Soud se v této souvislosti musel vypořádat s několika různými situacemi. Pokud rodič není podle vnitrostátních právních předpisů oprávněn jednat jménem dítěte, může přesto zastupovat dítě před Soudem? Byla stanovena užitečná kritéria. Soud zaujímá pragmatický přístup a zdůrazňuje význam účinné ochrany zájmů a práv dětí.

Užitečná kritéria a precedenty

Osoba, která není podle vnitrostátních právních předpisů oprávněna zastupovat jinou osobu, může v zásadě za určitých okolností jednat před Soudem jménem této jiné osoby (*T.A. a ostatní proti Moldavsku*, 2021, § 32). Zejména nezletilé osoby se mohou obrátit na Soud, a to i v případě, nebo dokonce zejména v případě, kdy jsou zastoupeny rodičem, který je v konfliktu s orgány a kritizuje jejich rozhodnutí a jednání jako neslučitelné s právy zaručenými Úmluvou (*E.M. a ostatní proti Norsku*, 2022, § 64). K tomu, aby byla osoba způsobilá k podání stížnosti, musí být splněna tři kritéria: a) dostatečně úzká vazba mezi nezletilým a osobou, která jménem tohoto nezletilého podává stížnost k Soudu, b) riziko, že v případě nepodání této stížnosti bude nezletilý zbaven účinné ochrany svých práv, a c) neexistence jakéhokoli střetu zájmů mezi nezletilým a osobou, která jej zastupuje (*T.A. a ostatní proti Moldavsku*, 2021, § 33).

Stížnost rodičů u ESLP jménem dítěte:

- Biologický rodič má obvykle potřebnou způsobilost podat stížnost jménem svých nezletilých dětí v případech, jakými je předání dítěte do péče pěstounů a omezení styku, i když mohou existovat výjimky, například v případě, že je zjištěn střet zájmů (*Roengkasettakorn Eriksson proti Švédsku*, 2022, § 61).
- Přerušení právních vazeb mezi rodičem a dítětem není při rozhodování o tom, zda je rodič aktivně legitimován podat jménem dítěte stížnost u Soudu, rozhodující (*Strand Lobben a ostatní proti Norsku* [velký senát], 2019, § 156). Rodiče, kteří neměli rodičovská práva, se mohli obrátit na Soud jménem svých nezletilých dětí: klíčovým kritériem v těchto případech

¹ Vypracováno kanceláří Soudu. Pro Soud není závazné.

Původní text je použit se souhlasem Rady Evropy (Sekce pro vztahy s veřejností a publikaci) a Evropského soudu pro lidská práva (Oddělení správy znalostí). Tento překlad byl zveřejněn na základě dohody s Radou Evropy a Evropským soudem pro lidská práva a je výhradní odpovědností Ministerstva spravedlnosti České republiky.

je riziko, že o některých zájmech dětí nebude Soud informován a že jim bude odepřena účinná ochrana jejich práv vyplývajících z Úmluvy (*Scozzari a Giunta proti Itálii* [velký senát], 2000, § 138; *Lambert a ostatní proti Francii* [velký senát], 2015, § 94; a *Strand Lobben a ostatní proti Norsku* [velký senát], 2019, § 156–159). To platí zejména v případě soudního sporu mezi rodičem a státem.

- Pokud stížnost k Soudu podal biologický rodič jménem svého dítěte, může se přesto stát, že Soud zjistí, že si zájmy rodiče a dítěte odporují. Střet zájmů má význam pro otázku, zda je stížnost podaná jednou osobou jménem jiné osoby přijatelná (*Strand Lobben a ostatní proti Norsku* [velký senát], 2019, § 158; *E.M. a ostatní proti Norsku*, 2022, § 64), a s ohledem na konkrétní okolnosti případu může být tato otázka spojena s meritem (*A. a ostatní proti Islandu*, 2022, § 63).
- Pokud se jedná o spor mezi rodiči (např. o výkon práva na styk s dítětem, kde stát není stranou sporu), je to rodič, který má právo na péči, kdo je pověřen ochranou zájmů dítěte (*C proti Chorvatsku*, 2020, §§ 55-56). V těchto situacích nelze postavení biologického rodiče považovat za dostatečný základ pro podání stížnosti též jménem dítěte (*Eberhard a M. proti Slovinsku*, 2009, §§ 85-88; *Moog proti Německu*, 2016, §§ 39-42; *K.B. a ostatní proti Chorvatsku*, 2017, §§ 109-110; *A.M. a ostatní proti Rusku*, 2021, § 43 obsahující další odkazy, v rámci sporu o právo na styk).
- Otec nebo matka s rodičovskými právy k dítěti mohou být oprávněni podat stížnost jménem dítěte, i když dítě se stěžovatelem nebydlí (*Petrov a X proti Rusku*, 2018, § 83; *R.B. a M. proti Itálii*, 2021, § 42; *Y.Y. a Y.Y. proti Rusku*, 2022, § 43, v souvislosti s nevyvozením rozhodnutí vnitrostátního soudu o nařízení pobytu).
- Je třeba se vyhnout restriktivnímu a čistě technickému přístupu k zastupování dětí před Soudem (*Strand Lobben a ostatní proti Norsku* [velký senát], 2019, § 156); zejména je třeba zohlednit vazby mezi dotčeným dítětem a jeho „zástupci“, předmět a účel stížnosti a možný střet zájmů (*Paradiso a Campanelli proti Itálii* [velký senát], 2017, § 86 (odkazující na rozsudek senátu)); *A. a ostatní proti Islandu*, 2022, § 63).

Právnícká osoba podávající stížnost k ESLP jménem dítěte:

- Oprávnění nevládní organizace k podání stížnosti podle článku 3 jménem dítěte s mentálním postižením, které bylo po narození opuštěno rodiči, kteří rovněž trpí mentálním postižením, a které bylo po dobu jednoho roku a devíti měsíců umístěno v nevhodném zařízení (*L.R. proti Severní Makedonii*, 2020, § 46–53).
- *Bulharský helsinský výbor proti Bulharsku* (rozhodnutí), 2016: Nevládní organizace není oprávněna podat stížnost podle článku 8 jménem zemřelých dětí. Viz § 52, použití kritérií uvedených v případě *Centrum pro právní zdroje jménem Valentina Câmpeanu proti Rumunsku*, v této souvislosti [velký senát], 2014, § 104–114, a další odkazy v něm uvedené.
- *Association Innocence en Danger a Association Enfance et Partage proti Francii*, 2020: Aktivní legitimace dvou sdružení na ochranu dětí k podání stížnosti podle článku 3 jménem zemřelého dítěte, které zemřelo v důsledku špatného zacházení ze strany svých rodičů (viz § 122–132, použití kritérií stanovených v případě *Centrum pro právní zdroje jménem Valentina Câmpeanu proti Rumunsku* [velký senát], 2014, § 104–114).

Významné příklady

- *Scozzari a Giunta proti Itálii* [velký senát], 2000, § 138–141: pozastavení rodičovských práv, omezení práva matky na styk s dětmi v péči jiné osoby; zastupování dětí matkou (viz též

Diamante a Pelliccioni proti San Marinu, 2011, § 146–147);

- *Neulinger a Shuruk proti Švýcarsku* [velký senát], 2010, § 1 a § 15: návrat dítěte s matkou do země pobytu otce, ze které bylo dítě neoprávněně odebráno; zastupování dítěte matkou, která jej unesla. Viz též *Eskinazi a Chelouche proti Turecku* (rozhodnutí), 2005: povinnost stěžovatelky vrátit dítě do Izraele podle podmínek Haagské úmluvy; zastupování dítěte matkou, která jej unesla;
- *Paradiso a Campanelli proti Itálii* [velký senát], 2017, § 86: odebrání dítěte narozeného v zahraničí na základě dohody o náhradním mateřství, kterou uzavřel pár, u něhož se později zjistilo, že nemá žádné biologické vazby k dítěti; nepřijatelnost stížností podaných párem jménem dítěte;
- *Strand Lobben a ostatní proti Norsku* [velký senát], 2019, § 156–159: aktivní legitimace matky podat stížnost k ESLP jménem svého nezletilého syna, ačkoli rodiče byli zbaveni rodičovské odpovědnosti a syna adoptovali pěstouni;
- *S.P., D.P. a A.T. proti Spojenému království* (rozhodnutí Komise), 1996: stížnost podaná advokátem jménem dětí, které zastupoval ve vnitrostátním řízení, v němž byl pověřen kolizním opatrovníkem: přijatelnost (matka neprojevila žádný zájem, místní orgány byly ve stížnosti kritizovány a nedošlo ke střetu zájmů mezi advokátem a dětmi – případ, na nějž odkazuje případ *Lambert a ostatní proti Francii* [velký senát], 2015, § 93);
- *Sahin proti Německu* (rozhodnutí), 2000: spor mezi rodiči o právo otce stýkat se s dítětem; ve sporech mezi rodiči, které se týkají jiných rodičovských práv než svěření dítěte do péče, nemá aktivní legitimaci rodič, kterému nebylo dítě svěřeno do péče;
- *P., C. a S. proti Spojenému království* (rozhodnutí), 2001: řízení o osvojení a řízení o svěření do péče, pokud jde o dítě odebrané stěžovatelům; aktivní legitimace biologických rodičů obrátit se na Soud jménem svého dítěte za účelem ochrany jeho zájmů;
- *Iglesias Gil a A.U.I. proti Španělsku*, 2003, § 3 a § 37: mezinárodní únos dítěte; zastupování dítěte před ESLP matkou, která má dítě v péči;
- *Siebert proti Německu* (rozhodnutí), 2005: konflikt mezi biologickým rodičem a opatrovníkem jmenovaným státem ohledně zájmů nezletilého. Vnitrostátní řízení o svěření dítěte do péče a styku s ním zahájené biologickým otcem; přiznání aktivní legitimace otci, který nikdy neměl rodičovská práva;
- *Eberhard a M. proti Slovinsku*, 2009, § 88–90: nedostatečné vymáhání práva otce na styk s nezletilým dítětem; neexistence aktivní legitimace biologického rodiče, který nemá právo péče o dítě;
- *Moretti a Benedetti proti Itálii*, 2010, § 32–35: nepřijatelnost stížnosti podané jménem nezletilého dítěte pěstouny;
- *Z. proti Slovinsku*, 2010, § 116: nedostatečný styk otce s dítětem; zastupování dítěte rodičem, jehož styk s dítětem je omezen, ale přesto má dítě v péči;
- *A.K. a L. proti Chorvatsku*, 2013, § 48–49: řízení o zbavení rodičovských práv matky s mentálním postižením; zastupování dítěte biologickou matkou;
- *Kruškić a ostatní proti Chorvatsku* (rozhodnutí), 2014, § 101–103: neexistence aktivní legitimace prarodičů, kteří neměli vnoučata v péči a kteří byli ve střetu zájmů s vnoučaty;
- *Hromádka a Hromádková proti Rusku*, 2014, § 118–120: zastupování dítěte otcem, kterému bylo dítě svěřeno trvale do péče, v případě mezinárodního únosu (Haagská úmluva);
- *N.Ts. a ostatní proti Gruzii*, 2016, § 52–59: soudní rozhodnutí o navrácení dětí otci proti jejich

vůli; zastupování dětí jejich tetou;

- *Bulharský helsinský výbor proti Bulharsku* (rozhodnutí), 2016, § 55: i když matky zůstaly zákonnými zástupci dětí podle vnitrostátních právních předpisů, neexistovala mezi nimi a dětmi žádná skutečná vazba, proto nebyl nikdo odpovědný za ochranu jejich nejlepšího zájmu. Dotčené rodiče proto nelze považovat za osoby „oprávněné podat stížnost k Soudu“. *M.D. a ostatní proti Maltě*, 2012, § 27: automatické a trvalé zbavení rodičovských práv po odsouzení za trestný čin týrání dětí; zastupování nezletilých dětí biologickou matkou zbavenou rodičovských práv;
- *K.B. a ostatní proti Chorvatsku*, 2017, § 109–110: nemožnost rodiče, který nemá dítě v péči, vynutit si pravidelný styk s dětmi; rodič, kterému nebylo dítě svěřeno do péče, není aktivně legitimován;
- *Charles Gard a ostatní proti Spojenému království* (rozhodnutí), 2017, § 63–70: rozhodnutí o ukončení život udržující léčby kojence proti vůli rodičů (nepřípustnost); uplatnění kritéria stanoveného v případě *Lambert a ostatní proti Francii* [velký senát], 2015 na nezletilou osobu;
- *Petrov a X proti Rusku*, 2018, § 83: nedostatečné posouzení případu otce v řízení týkajícím se péči o dítě. Spor vedli biologičtí rodiče, kdy dítě mělo „bydliště“ u matky. Otec, stěžovatel, přesto mohl dítě před Soudem zastupovat, neboť podle ruských vnitrostátních právních předpisů mu zůstala zachována rodičovská práva navzdory rozhodnutí o tom, že dítě bude bydlet u matky;
- *V.D. a ostatní proti Rusku* 2019, § 72–76 a § 81–84: aktivní legitimace opatrovníka jednat před Soudem jménem nebiologických nezletilých dětí;
- *Blyudik proti Rusku*, 2019, § 43: aktivní legitimace otce podat vlastním jménem stížnost a v ní jménem své dcery napadnout zákonnost umístění dcery stěžovatele do uzavřeného vzdělávacího zařízení pro nezletilé;
- *C proti Chorvatsku*, 2020, § 56: aktivní legitimace matky, které bylo v hlavním opatrovnickém řízení dítě dočasně svěřeno do péče;
- *Association Innocence en Danger a Association Enfance et Partage proti Francii*, 2020, § 119–132: aktivní legitimace sdružení na ochranu dětí, které se aktivně účastnilo vnitrostátního řízení s přiznaným procesním postavením podle vnitrostátních právních předpisů, podat stížnost k ESLP jménem zemřelé nezletilé;
- *Y.S. a O.S. proti Rusku*, 2021, § 57: zastupování dítěte před Soudem matkou s rodičovskými právy, která jej odebrala otci žijícímu v zóně konfliktu (otázka týkající se navrácení dítěte podle Haagské úmluvy);
- *C.N. proti Lucembursku*, 2021, § 27–33: zastupování nezletilého, který byl svěřen do veřejné péče, před Soudem rodiči v případě posuzovaném podle článku 6;
- *T.A. a ostatní proti Moldavské republice*, 2021, § 31–37: zastupování nezletilého před Soudem prarodiči, u nichž strávil celý život (srov. *Kruškić a ostatní proti Chorvatsku* (rozhodnutí), 2014);
- *S.N. a M.B.N. proti Švýcarsku*, 2021, § 63–66: zastupování dítěte matkou se společnými rodičovskými právy v řízení o navrácení dítěte podle Haagské úmluvy;
- *E.M. a ostatní proti Norsku*, 2022, § 64: nedostatek aktivní legitimace matky jednat jménem svých dětí z důvodu střetu zájmů (zanedbávání péče o děti ze strany rodičů);
- *Y.Y. a Y.Y. proti Rusku*, 2022, § 43: zastupování dítěte matkou, které bylo svěřeno do péče, v případě týkajícím se dlouhodobého nevytáhání rozsudků vnitrostátních soudů svěřujících

jí dítě do péče;

- *Roengkasettakorn Eriksson proti Švédsku*, 2022, § 61: aktivní legitimace matky v řízení o svěření dětí do péče pěstounů a omezení práva na styk s nimi.
- *A. a ostatní proti Islandu*, 2022, § 62–63 a § 94–95: nedostatečná způsobilost matky jednat jménem svých dětí z důvodu střetu zájmů.

Shrnutí obecných zásad

- Ohledně použití zásad stanovených podle článku 8 v případě, kdy podávají stížnost k ESLP jménem dítěte rodiče, viz *Strand Lobben a ostatní proti Norsku* [velký senát], 2019, § 156–159; *T.A. a ostatní proti Moldavsku*, 2021, § 32–33; *E.M. a ostatní proti Norsku*, 2022, § 64.
- Ohledně použití zásad stanovených podle článku 8 v případě, kdy podává stížnost k ESLP jménem dítěte právnická osoba, viz *Association Innocence en Danger a Association Enfance et Partage proti Francii*, 2020, § 122.
- Ohledně použití zásad stanovených podle článku 8 v případě posuzovaném podle článku 6 viz *C.N. proti Lucembursku*, 2021, § 29–32.

Další odkazy

Tiskové přehledy:

- [Práva dětí](#)
- [Mezinárodní únosy dětí](#)
- [Rodičovská práva](#)
- [Ochrana nezletilých](#)

Jiné:

- [Úmluva OSN o právech dítěte \(článek 12\) \(1989\)](#)
- [Theseus: databáze judikatury v oblasti práv dětí](#)

KLÍČOVÉ ODKAZY NA JUDIKATURU

- *S.P., D.P. a A.T. proti Spojenému království*, č. 23715/94 (rozhodnutí Komise), 20. května 1996 (přijatelnost);
- *Scozzari a Giunta proti Itálii*, č. 39221/98 a 41963/98, 13. července 2000 (porušení článku 8 ve vztahu k prvnímu stěžovateli, neporušení článku 8 ve vztahu k druhému stěžovateli, neporušení článku 3 ve vztahu k prvnímu stěžovateli a neporušení článku 2 Protokolu č. 1);
- *Sahin proti Německu* (rozhodnutí), č. 30943/96, 12. prosince 2000 (přijatelnost/nepřijatelnost);
- *P., C. a S. proti Spojenému království*, (rozhodnutí), č. 56547/00, 11. prosince 2001 (přijatelnost);
- *Iglesias Gil a A.U.I. proti Španělsku*, č. 56673/00, 29. dubna 2003 (porušení článku 8);
- *Siebert proti Německu* (rozhodnutí), č. 59008/00, 9. června 2005 (přijatelnost);
- *Eskinazi a Chelouche proti Turecku* (rozhodnutí), č. 14600/05, 6. prosince 2005 (výňatky) (nepřijatelnost);
- *Eberhard a M. proti Slovinsku*, č. 8673/05 a 9733/05, §§ 88-90, 1. prosince 2009 (porušení článku 8);
- *Moretti a Benedetti proti Itálii*, č. 16318/07, 27. dubna 2010 (porušení článku 8);
- *Neulinger a Shuruk proti Švýcarsku* [velký senát], č. 41615/07, 6. července 2010 (porušení článku 8);
- *Z. proti Slovinsku*, č. 43155/05, § 116, 30. listopadu 2010 (neporušení článku 8);
- *Diamante a Pelliccioni proti San Marinu*, č. 32250/08, § 146–147, 27. září 2011 (neporušení článku 8);
- *M.D. a ostatní proti Maltě*, č. 64791/10, § 27, 17. července 2012 (porušení čl. 6 odst. 1 a 8);
- *A.K. a L. proti Chorvatsku*, č. 37956/11, 8. ledna 2013 (porušení článku 8, bez samostatné otázky podle článků 6 a 14);
- *Centre for Legal Resources jménem (on behalf of) Valentina Câmpeanu proti Rumunsku* [velký senát], č. 47848/08, § 104–114, 17. července 2014 (porušení článku 2 (hmotněprávní a procesní) a porušení článku 13 ve spojení s článkem 2, bez samostatné otázky podle článků 3, 5, 8 a 14);
- *Kruškić a ostatní proti Chorvatsku* (rozhodnutí), č. 10140/13, 25. listopadu 2014 (nepřijatelnost);
- *Hromádka a Hromádková proti Rusku*, č. 22909/10, 11. prosince 2014 (porušení článku 8, bez samostatné otázky podle článku 13);
- *Lambert a ostatní proti Francii* [velký senát], č. 46043/14, § 94, 5. června 2015 (neporušení článku 2 v případě provedení rozsudku „Conseil d’Etat“ (Státní rady), bez samostatné otázky podle článku 8);
- *N.Ts. a ostatní proti Gruzii*, č. 71776/12, § 52–59, 2. února 2016 (porušení článku 8 ve vztahu k N.B, S.B a L.B);
- *Bulharský helsinský výbor proti Bulharsku* (rozhodnutí), č. 35653/12 a 66172/12, 28. června 2016 (nepřijatelnost);
- *Moog proti Německu*, č. 23280/08 a 2334/10, 6. října 2016 (stěžovatel není oprávněn jednat

jménem svého dítěte);

- *Paradiso a Campanelli proti Itálii* [velký senát], č. 25358/12, § 86, 24. ledna 2017 (výňatky) (neporušení článku 8);
- *K.B. a ostatní proti Chorvatsku*, č. 36216/13, § 109–110, 14. března 2017 (porušení článku 8);
- *Charles Gard a ostatní proti Spojenému království* (rozhodnutí), č. 39793/17, 27. června 2017 (nepřijatelnost);
- *Petrov a X proti Rusku*, č. 23608/16, 23. října 2018 (porušení článku 8);
- *V.D. a ostatní proti Rusku*, č. 72931/10, 9. dubna 2019 (porušení článku 8 v souvislosti s tím, že stát neumožnil udržovat rodinné vazby mezi stěžovateli a R.);
- *Blyudik proti Rusku*, č. 46401/08, 25. června 2019 (porušení článků 5 a 8);
- *Strand Lobben a ostatní proti Norsku* [velký senát], č. 37283/13, 10. září 2019 (porušení článku 8);
- *L.R. proti Severní Makedonii*, č. 38067/15, 23. ledna 2020 (porušení článku 3);
- *Association Innocence en Danger a Association Enfance et Partage proti Francii*, č. 15343/15 a 16806/15, 4. června 2020 (porušení článku 3, neporušení článku 13);
- *C proti Chorvatsku*, č. 80117/17, 8. října 2020 (porušení článku 8);
- *R.B. a M. proti Itálii*, č. 41382/19, 22. dubna 2021 (porušení článku 8);
- *Y.S. a O.S. proti Rusku*, č. 17665/17, 15. června 2021 (porušení článku 8);
- *A.M. a další proti Rusku*, č. 47220/19, 6. července 2021 (porušení samotného článku 8 a článku 14 ve spojení s článkem 8);
- *C.N. proti Lucembursku*, č. 59649/18, 12. října 2021 (porušení článku 6);
- *S.N. a M.B.N. proti Švýcarsku*, č. 12937/20, 23. listopadu 2021 (neporušení článku 8);
- *T.A. a ostatní proti Moldavské republice*, č. 25450/20, 30. listopadu 2021 (porušení článku 8);
- *E.M. a ostatní proti Norsku*, č. 53471/17, 20. ledna 2022 (neporušení článku 8);
- *Y.Y. a Y.Y. proti Rusku*, č. 43229/18, 8. března 2022 (porušení článku 8);
- *Roengkasettakorn Eriksson proti Švédsku*, č. 21574/16, 19. května 2022 (neporušení článku 8);
- *A. a ostatní proti Islandu*, č. 25133/20 a 31856/20, 15. listopadu 2002 (neporušení článku 8).